

Egy másik grammar

VISSZHANG - LXI. évfolyam, 42. szám, 2017. október 20.

Czakó Gábor *Nyelvrégészeti alapok* című írásában (ÉS, 2017/41., okt. 13.) szót ejt a „gyökelvről”, „ragjaink helytudatáról”, az „Európában egyedülálló hatalmas ikerszóseregünkről”, Kresznerics Ferenc sági plébánosról, aki 1830-ban megjelentette „a világ első kognitív szótárát” és más egyébről. Mindezt válasznak szánta Kenesei István Czakó kitüntetésére is reagáló írására (Ünnep után a böjt, ÉS, 2017/39., szept. 29.), melyet „nyelvrégészként, azaz egy eddig nem létező szakma művelőjeként vehetett át a nemzeti ünnep alkalmából Balog Zoltántól”.

Czakó válaszcikkét így zárja: „Tudománytiszteelő országban ilyenkor új mederbe tér a vita, mivel tisztelendő tények érkeztek.”

Amiket Czakó tényeknek nevez, azok empirikus vizsgálattal nem igazolható állítások, vélelmek, hiedelmek. Ő a népi nyelvészet (*folklinguistics*) képviselője, szemben Keneseivel és másokkal, akik a nyelvtudomány körében végzett tervszerűen kutatást megbízható tudományos ismereteken alapuló emberi tevékenységként gondolják el, amelynek célja új, az eddigi ismeretek rendszeréhez kapcsolódó adat, összefüggés, hatás vagy kölcsönhatás megállapítása vagy létrehozása. Ők a nyelvtudományt (*linguistics*) képviselik. A két csoportnak nincs baja egymással, mindenki azt hisz vagy tud a nyelvről vagy bármiről, amit akar.

Párbeszédbe nem kezdenek, mert úgy járnának, mint Kárpáthy Abellino vendégei Jókai novellájában. Az arisztokrata svihák öregkorában feleségül vette régi szeretőjét, a közismert kokottot. Amikor a régi barátok először járnak az új házaspár otthonában, megütközve tapasztalják, hogy ismerősük nagyon komolyan veszi arisztokrata helyzetét. Nem engedi a régi dévajkodó tegeződést, bejelenti, hogy az asztalnál csak angolul lehet beszélni. Ezt meg is teszik az urak, de, mivel, mondja Jókai, mindegyik más grammarból tanult angolul, nem értik egymást.

Abból viszont káosz keletkezik, ha a mindenkori hatalom képviselői úgy gondolják, joguk van a tudományos közösség helyett meghatározni, mi a tudomány és mi nem az. Mint Balog Zoltán, aki „nyelvrégészként” tüntet ki valakit, aki a nyelvtörténet közismert tényeit vegyíti délibábos magyarázatokkal. Ezzel egy olyan tudománypolitikát próbál meghonosítani, amelynek alapelve a „credo quia absurdum”. Abszurdisztán kormányának abszurd tudománypolitikáját.